

IMPACTUL CRIZEI COVID-19 ASUPRA FAMILIILOR CU COPII²⁶

Inga CHISTRUGA-SÎNCHEVICI, dr., cercet. șt. coord.
i_sinchevici@yahoo.com

Natalia BARGAN, cercet. șt.
nataly.bargan@gmail.com

Institutul Național de Cercetări Economice, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat. O mare parte din familii se confruntă cu stresul cotidian al supraviețuirii determinat de pierderea locurilor de muncă, diminuarea veniturilor. Sistarea activității instituțiilor de învățământ și a celor preșcolare au generat probleme privind asigurarea copiilor cu îngrijire de calitate. Familiile nu dispun de capacitățile și resursele necesare pentru a se adapta noilor condiții, adoptând frecvent strategii, care nu întotdeauna sunt eficiente.

Cuvinte-cheie: familie, copii, sănătate, pandemie, Covid-19, instabilitate

JEL Classification: I1, J10, J13

Situația actuală pentru întreaga populație, îndeosebi pentru familiile cu copii este incertă și plină de provocări, fiind caracterizată ca fiind una foarte gravă. Pandemia COVID 19 are un impact major asupra instituției familiei și funcțiilor acesteia. Familiile din Republica Moldova, întâmpinau dificultăți sociale și economice și până la pandemia de COVID-19, însă odată cu declanșarea acesteia, problemele s-au amplificat, creând incertitudine.

Articolul este elaborat în baza studiului ”Impactul Pandemiei COVID-19 asupra familiei” realizat în cadrul proiectului *Atenuarea efectelor negative ale pandemiei Covid-19 asupra familiei* implementat de Centrul de Cercetări Demografice din cadrul INCE. Metoda de cercetare aplicată a fost interviul sociologic semi-structurat cu părinți cu copii cu vârsta sub 18 ani.

Starea de urgență din perioada martie – mai a impus peste trei luni de distanțare socială ceea ce a dus la închiderea multor activități economice și diminuarea veniturilor populației. Astfel, în cadrul studiului au fost identificate frecvente situații de sistare a activității economice, dar și situații de concediere din cont propriu. Datele studiului ne-a permis stabilirea categoriilor de familii în funcție de repercusiunile economice ale pandemiei resimțite în timpul carantinei:

1. Familii pentru care pandemia COVID a avut un impact semnificativ, agravând situația economică din considerentul că aceasta era șubredă și până la pandemie. Această categorie se referă la - familiile vulnerabile, familiile monoparentale, fără un loc de muncă sigur și permanent, fără locuința proprie.

2. Familii pentru care carantina a reprezentat un șoc semnificativ și s-au confruntat cu probleme financiare serioase. Aici se includ familiile în cadrul cărora adulților li s-a sistat activitatea economică și profesională și nu au beneficiat de suport.

3. Familii care au resimțit impactul economic într-o măsură redusă datorită suportului părinților, rudelor aflate la muncă peste hotare, economiilor acumulate anterior.

4. Familii care nu au identificat repercusiuni economice generate de pandemie – sunt familiile în cadrul cărora activitatea economică și profesională a adulților nu a fost întreruptă, nu aveau credite bancare/datorii, dispuneau de propria locuință.

După ieșirea din perioada de urgență și reluarea unor activități economice pentru unele familii situația economică s-a ameliorat. Astfel, la etapa actuală din perspectiva implicațiilor economice ale pandemiei asupra familiei distingem următoarele tipuri:

1. Familii caracterizate prin revenirea la stabilitate. ”Deja revenim la normal, atât eu cât și soțul primim salariile integral și ne ajunge pentru facturi și mâncare” I_27.

²⁶ Elaborat în cadrul Proiectului Programului de Stat (2020-2023) 20.80009.0807.21 „Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației”.

2. Familii în care situația economică se ameliorează dar continuă să fie precară. ”Chiar și după carantină este dificil să facem față cheltuielilor și problemelor din cauza instabilității salariului, epuizării economiilor, dar totuși puțin mai ușor față de perioada când carantina era strictă” I_25.

3. Familii care continuă să se afle în situație de risc din cauza sistării activității economice și profesionale (au intrat în șomaj tehnic, au pierdut locul de muncă).

Strategiile adoptate de familiile cu copii pentru a face față provocărilor economice au fost diverse:

- **Reducerea cheltuielilor la minim.** ”Ne-am lipsit de multe bunuri, am consumat mai puțin lactate, carne, salamuri. Am mâncat mai mult terciuri și cartofi” I_27.

- **Chibzuirea asupra deciziei de a face anumite cheltuieli.** ”Am început a economisi banii, gândesc bine dacă trebuie să procur ceva, ori mai amân cumpărătura” I_23.

- **Solicitarea de suport din parte părinților, rudelor.** ”Pe părinți în loc să-i ajutăm noi pe ei, ei ne-au ajutat și cu alimente, și cu bani și cu supravegherea copiilor” I_40.

- **Vinderea unor bunuri.** ”Dat fiind faptul că am avut venituri mai mici am fost nevoiți să vindem mașina pentru a putea achita serviciile comunale, mâncare și toate necesitățile casnice” I_41.

- **Acumularea de datorii la achitarea serviciilor comunale, nerambursarea ratelor de credit la timp.**

- **Utilizarea economiilor care erau destinate altor scopuri dar nu cheltuielilor cotidiene.** ”Pe perioada pandemiei am folosit economiile familiei, era vorba de banii care au fost meniți pentru nunta noastră” I_39.

- **Plecarea la muncă peste hotare a unuia dintre soți.**

Pe măsură ce pandemia a evoluat, instituțiile educaționale au fost închise, lucru care a generat pentru părinți dificultăți în îngrijirea copiilor. Instituțiile de învățământ sprijină învățarea, sănătatea și dezvoltarea copiilor și sunt esențiale pentru reducerea inechităților sociale. Absențele școlare prelungite au efecte dăunătoare atât asupra copiilor, cât și asupra familiilor fiindcă accesul la resursele școlare privind nutriția, protecția sănătății și sprijinul social este esențial pentru multe familii (Dove, 2020). Un alt aspect important este impactul aflării copiilor la domiciliu o perioadă îndelungată asupra pregătirii lor academice. Se știe că vacanțele îndelungate sunt deosebit de dăunătoare pentru performanța școlară a copiilor, îndeosebi a celor dezavantajați (Fisher, 2020). Astfel, rolul familiilor în suplinirea atenției școlii este esențial. Datele studiului a evidențiat însă că ceea ce oferă familiile, în acest context, diferă în funcție de nivelul de educație a părinților, de asigurarea economică, nivelul de supraaglomerare, disponibilitatea tehnologiilor informaționale.

Sistarea activității instituțiilor de învățământ și a instituțiilor preșcolare în țara noastră a determinat o suprasolicitare a părinților, în mod special a femeilor. În situații frecvente activitatea profesională a părinților a fost incompatibilă cu îngrijirea copiilor. ”Ceea ce trebuia să facă educatorul, făceam noi părinții. Repede finisam orele și în pauză mă ocupam cu el. A trebuit să depun un efort cu mult mai mare” I_26. De asemenea părinții au recunoscut că necesitățile de îngrijire au crescut substanțial în perioada de autoizolare socială, familiile mono-parentale resimțind în măsură mai mare asumarea sarcinilor de îngrijire a copiilor. Unii părinți au menționat necesitatea de a angaja o bonă/dădacă dar erau/sunt în imposibilitate din cauza veniturilor reduse. Astfel, situația actuală îi determină pe unii părinți să-și lase copiii fără supraveghere, iar unele mame cu copii mici sunt impuse să opteze pentru aflarea în concediu de îngrijire a copilului o perioadă mai mare de timp.

Studiile în domeniu au evidențiat că diferența de muncă între sexe în perioada pandemiei a crescut cu 20-50% (Dove, 2020). În Republica Moldova, pentru cele mai multe familii a fost și este caracteristică repartizarea tradițională a rolurilor familiale. În situația în care mai mulți bărbați au stat acasă sau au lucrat/lucrează de acasă, pandemia le-a oferit oportunitatea totuși să participe mai intensiv la îngrijirea copiilor și la treburile casnice. Astfel, în unele familii o parte

din sarcinile familiale au fost preluate de către tați, dar pentru o perioadă redusă. În situațiile în care tatăl s-a implicat în realizarea unor responsabilități casnice, preponderent acestea au fost lejere (recreative), mama continuând să exercite activități care implică un efort mai mare (îngrijirea copiilor, menajul). De asemenea datele studiului au evidențiat că familiile care s-au caracterizat prin implicare echitabilă a soților/părinților în realizarea sarcinilor gospodărești până la pandemie, această situație le-a fost proprie și la etapa actuală.

Aceste aspecte denotă că pandemia actuală a forțat familiile să încerce să mențină echilibrul familie-muncă cu sprijin exterior redus. Cu școlile și grădinițele închise părinții s-au pomenit a fi singurii responsabili de îngrijirea și educația copiilor. Astfel asigurarea echilibrului dintre muncă și familie a devenit un deziderat greu de atins.

Din perspectiva relaționării în cadrul familiei, multe familii s-au bucurat de petrecerea timpului în familie. Doar o categorie redusă au recunoscut că s-au ciocnit cu înrăutățirea relațiilor cu partenerului de viață, motivul invocat fiind neajunsurile financiare. Un alt aspect identificat este că în familiile cu relațiile conflictuale până la pandemie, acestea s-au agravat și mai mult pe perioada acesteia.

În concluzie menționăm că pandemia COVID-19 a afectat bunăstarea copiilor și părinților generând dificultăți privind încadrarea în câmpul muncii, probleme financiare, modificări în diviziunea muncilor gospodărești. Familiile nu dispun însă totdeauna de capacitățile și resursele necesare pentru a se adapta noilor condiții. Înțelegerea acestor implicații este importantă pentru factorii de decizie în scopul elaborării unor măsuri de protecție a populației bazate pe dovezi.

Referințe bibliografice

1. Dove N, Wong J, Gustafson R, Corneil T. Impact of School Closures on Learning, Child and Family Well-Being During the COVID-19 Pandemic. BC Centre for Disease Control & BC Children's Hospital. September 2020. http://www.bccdc.ca/Health-Info-Site/Documents/Public_health_COVID-19_reports/Impact_School_Closures_COVID-19.pdf
2. Fisher J, Languilaire J-C, Lawthom R, Nieuwenhuis R, Petts R J, Runswick-Cole K & Yerkes M. Community, work, and family in times of COVID-19. 2020. *Community, Work & Family*, 247-252.